

Jogi melléklet

Külgazdaság, LXI. évf., 2017. július–augusztus (85–99. o.)

A perfinanszírozás kérdése a nemzetközi választottbírósági eljárásokban svájci szemszögből

KATALIN MEIER

A perfinanszírozás („third party funding”) röviden összefoglalva azt a helyzetet jelenti, amikor az egyik fél – általában a felperes – egy másik személyhez fordul abból a célból, hogy viselje a per költségeit. Ennek fejében a perfinanszírozó a per megnyerése esetén részesedik a megítélt összegből. A jelen cikk első lépésben a perfinanszírozás fogalmát és elterjedtségét mutatja be. Ezek után kitér arra, miért van egyáltalán szükség perfinanszírozásra és mi ennek a mechanizmusnak az előnye más, hagyományosabb finanszírozási lehetőségekkel szemben. Harmadik lépésben a szerző konkrét példaként felvázol egy esetet saját gyakorlatából, amelyben felvetődött a perfinanszírozás kérdése. A szerző ezután taglalja a perfinanszírozás definícióját, valamint kitér a legfontosabb jogi kérdésekre a témával kapcsolatban, majd bemutatja a perfinanszírozás szabályozását svájci és nemzetközi szinten, ismerteti a legfontosabb eddig meghozott (svájci) bírósági döntéseket és határozatokat, és kitér egy releváns nemzetközi irányelvre. Végül egy rövid kitekintés után a perfinanszírozási szerződések tárgyalásával és megfogalmazásával kapcsolatos kérdésekkel, valamint a következtetéseinek összefoglalásával zárja az írást.

Journal of Economic Literature (JEL) kód: K2 Regulation and Business Law, K15 Civil Law-Common Law, K41 Litigation Process.

* Az itt közölt cikk a Magyar Kereskedelmi Iparkamara mellett szervezett Állandó Választottbírószág által rendezett 2015. november 24-i szakmai konferencia keretében tartott azonos című előadásra épül.

<https://doi.org/10.47630/KULG.2017.61.7-8.85>

Katalin, Meier ügyvéd (GABRIEL Arbitration Dispute Resolution, Zürich, Svájc).
E-mail: k.meier@gabriel-arbitration.ch

1. A perfinanszírozásról általában

1.1. A perfinanszírozás fogalmáról és elterjedtségéről

Jelen cikk célja, hogy a perfinanszírozást mint mechanizmust, valamint a hozzá kapcsolódó alapvető dogmatikai kérdéseket röviden felvázolja. Ezen felül egyben röviden áttekinti a perfinanszírozás svájci és nemzetközi szabályozását és joggyakorlatát, valamint kitér a perfinanszírozási szerződés tárgyalásánál felmerülő legfontosabb témákra.¹

A perfinanszírozás („*third party funding*”) röviden összefoglalva azt a szituációt jelenti, amikor az egyik fél – általában a felperes – egy másik jogi vagy természetes személyhez fordul abból a célból, hogy viselje a per költségeit. Ennek fejében a perfinanszírozó a per megnyerése esetén részesedik a megítélt összegből. Nemzetközi választottbírószági eljárásokban egyre több peres fél teszi fel a kérdést, hogy forduljon-e perfinanszírozóhoz. Ismertebb választottbírószági eljárási helyszíneken, mint például Angliában ma már hosszabb perfinanszírozási gyakorlatra lehet visszatekinteni. Más országokban, mint például Svájcban, a perfinanszírozással kapcsolatos üzletág és joggyakorlat most van kialakulóban. Ugyancsak máshol, mint például Magyarországon, a perfinanszírozás még gyerekcipőben jár.

Angliában és Walesben a perfinanszírozás az állami bíróságok előtti eljárásokban már régóta hagyomány. Anglia és Wales rendelkezik olyan törvénnyel, amely a perfinanszírozók magatartását szabályozza.² Igaz, hogy ez a törvény nem alkalmazható közvetlenül a nemzetközi választottbíráskodásban, viszont az Angliában folyó nemzetközi választottbírószági eljárásokban a felek gyakran támaszkodnak erre a törvényre. Ez a törvény biztonságot ad a perfinanszírozó vállalkozásoknak, hiszen egyrészt tisztázza, hogy egyáltalán megengedett tevékenység-e a perfinanszírozás; másrészt részben szabályozza, hogy mit tehet a perfinanszírozó.

Szenzációszámra ment, hogy 2016. szeptember 15-én az *English Commercial Court* első alkalommal hagyott jóvá egy olyan nemzetközi választottbírószági határozatot, amelyben a választottbírószág a perfinanszírozó költségeinek fedezésére kártérítést ítél meg a nyertes félnek, valamint a nem nyertes fél terhére.³ Az ügyben az

¹ A cikk terjedelménél fogva nem tudja a perfinanszírozás nemzetközi kialakulását és egyes részleteit mélyebben taglalni.

² The Association of Litigation Funders of England and Wales [2011], Code for Conduct for Litigation Funders.

³ *Essar Oilfield Services Limited v. Norscot Rig Management PVT Limited* (2016) QBD (Comm.).

ICC nemzetközi választottbíróági eljárása volt alkalmazandó, és az angol bíróság döntését időközben közzé is tette a téma fontossága miatt.⁴

A felvázolt angliai körülmények annyira kedvezőek a perfinanszírozáshoz, hogy a nemzetközileg működő perfinanszírozó vállalkozások túlnyomó többsége ma angol székhellyel rendelkezik. Valamint megemlítendő, hogy a legújabb fejlemények szerint a szintén *common law* jogrendszerbe tartozó Szingapúr az angol modellhez hasonló, a perfinanszírozást pozitívan támogató szabályozáson dolgozik jelenleg.⁵ Minden tendencia tehát arra utal, hogy a perfinanszírozás egyre komolyabb témává válik a nemzetközi választottbíráskodásban.

1.2. A perfinanszírozás formái

Igazából a perfinanszírozásra nincs hivatalos definíció. A perfinanszírozás többféle formában fordulhat elő: lehet a perfinanszírozó természetes vagy jogi személy, a finanszírozás történhet üzletszerűen vagy személyes okból, valamint a finanszírozási feltételeket esetről esetre szabják meg. Vannak olyan perfinanszírozó vállalkozások, amelyek kizárólag nagyobb (3 millió euró feletti), de vannak olyanok is, akik kisebb értékű követelésekkel foglalkoznak.

A következő három tényezővel lehet a perfinanszírozás mechanizmusát körülírni:⁶ (1) a szerződés az egyik peres fél (általában a felperes) és egy harmadik fél, a perfinanszírozó között jön létre; (2) a perfinanszírozás minden esetben egy szerződésen alapszik; (3) és a perfinanszírozó viseli a perhez kötődő költségeket. A szerződésben tehát egy harmadik fél vállalja, hogy viseli a per költségeit. Ez a perfinanszírozó a peres felektől, valamint azok ügyvédi képviselőitől minden vonatkozásban független természetes vagy jogi személy. Hogy a megtérítendő költség alatt pontosan mit kell érteni, az esetenként változik. Jelentheti ez a választottbíróági költségeket, a felperes költségeit és esetlegesen az ellenérdekű fél költségeit is (ha az ügyet elveszítené). Az utóbbi költségeket általában csak akkor viseli a perfinanszírozó, ha erről külön megegyeztek. Külön megegyezés nélkül abból kell kiindulni, hogy az ellenérdekű fél költségeit a perfinanszírozó nem viseli. Pernyertesség esetén a perfinanszírozót a perben megítélt összegnek egy meghatározott hányada illeti meg.

⁴ England and Wales High Court (Commercial Court) Decisions, elérhető: <http://www.bailii.org/ew/cases/EWHC/Comm/2016/2361.html>

⁵ Thomson, Douglas [2016].

⁶ Cremades, Anne-Carole-Alexandre, Mazuranc [2013].

A szerződő fél ellenszolgáltatásként lemond az ügy megnyerése esetén a részére megítélt összeg egy részéről a perfinanszírozó javára. A perfinanszírozó *del credere* kockázatot vállal a szerződés megkötésével.

1.3. A perfinanszírozás szükségessége – Mikor érdemes perfinanszírozóhoz fordulni?

Felvetődik a jogos kérdés, hogy miért van egyáltalán szükség perfinanszírozásra, és mi ennek a mechanizmusnak az előnye más, hagyományosabb finanszírozási lehetőségekkel szemben. Amikor az egyik fél elgondolkodik azon, hogy keresetet nyújtson be egy másik fél ellen, különböző üzleti szempontok merülhetnek fel: itt többek között a költség kockázatára gondolunk. A perfinanszírozás a költségviselés terén az alábbi lehetőségeket biztosítja:⁷ lehetőséget ad arra, hogy a felperes a költség kockázatát átruházza másra, úgymond kiszervezze a kockázatot saját üzleti vállalkozásából (*outsourcing*). Ezen felül szolgálhat a perfinanszírozás a cash-flow kiváltására is, például ha a vállalkozó az anyagi forrásait üzleti okokból más fontosabb beruházásra kívánja felhasználni. Továbbá a perfinanszírozás lehetővé teszi, hogy az üzleti mérlegben ne kelljen feltüntetni a perre fordított tartalékot mint elhatárolt ráfordítást. Összegezve elmondhatjuk tehát azt, hogy ha jelentős esély mutatkozik a követelés bírósági úton való sikeres érvényesítésére, viszont a vállalkozónak nincs megfelelő anyagi háttere, vagy egyszerűen más üzleti okokból nem akarja anyagi forrásait egy perre fordítani, akkor a perfinanszírozás lehetőséget biztosít a perrel járó pénzügyi teher- és kockázatviselés áthárítására.

1.4. A perfinanszírozás előnyei más finanszírozási eszközökkel szemben

A finanszírozás mint általános kifejezés többféle finanszírozási lehetőséget takar, melyek nem mindegyike előnyös, ha egy per finanszírozásáról beszélünk. Jogi eljárás esetén a következő hagyományos finanszírozási eszközöket lehet igénybe venni:⁸ bizonyos jogi perekre léteznek biztosítások. Svájcban például elterjedt a munkajog vagy a bérleti jog területén a jogi biztosítás. Ebben az esetben a biztosított éves díjat fizet, tehát valójában előre finanszíroz egy esetleges későbbi pert. A finanszírozó itt

⁷ Funding in Focus Content Series, Report One [2015].

⁸ Cremades, Anne-Carole–Alexandre, Mazuranc [2013].

végül is a perbeli fél marad. Ez a félnek anyagilag csak korlátozottan előnyös. Szóba jöhet bank- vagy magánhitel felvétele. Elképzelhető például, hogy az alperesnek van olyan versenytársa, aki a felperest egy hitellel anyagilag azért támogatja, hogy az alperest működésképtelenné tegye és mint versenytársat egy közös üzletágból kizárja. A hitelfelvételnek az a hátránya, hogy a per elvesztése esetén a hitelt (esetlegesen kamatokkal növelten) vissza kell fizetni. Így a bank- vagy magánhitel is csak korlátozottan hasznos a felperesnek. Lehetséges továbbá sikerdíjjal dolgozó ügyvédhez fordulni. Ez a gyakorlat Magyarországon elterjedt. Ha az ügyvéd elveszíti az ügyet, ez komoly anyagi veszteséget jelent számára, mert az ügybe fektetett munkájáért nem tud kliensének díjat felszámítani.

Ezekkel az általános finanszírozási lehetőségekkel szemben a szűkebb értelemben vett perfinanszírozó vállalja a perköltség viselésének minden kockázatát az ügy elvesztése esetén és ezáltal mint befektető lép fel. Ha ezt a kockázatvállalást vállalkozás formájában teszi, akkor már üzletszerű befektetésről beszélünk. A felperes, aki perfinanszírozóhoz fordul, semmiféle díjat nem fizet, és az ügy elvesztése esetén ezáltal semmiféle anyagi rizikót nem vállal. Anyagi forrásait tehát más, fontosabb üzleti célokra tudja felhasználni. A perfinanszírozás tehát anyagi szempontból sokkal előnyösebb, mint a fenti finanszírozási lehetőségek.

2. Egy konkrét jogeset bemutatása

Az itt bemutatott eset egy valós ügyön alapszik.⁹ „A” és „B” innovatív termék feltalálói, akik találmányukat kívánták megvalósítani. A befektető („X”) azon az állásponton volt, hogy „A” és „B” csalt, mivel előre tudta, hogy a terméket nem lehet időben a piacra dobni. „A” és „B” ennek ellentmondott, és a technológiai fejlődés kiszámíthatatlanságára hivatkozott. A felek szerződésükben a Swiss Rules választottbíróági eljárási szabályzatot kötötték ki, és egyesbírói eljárásban állapodtak meg, genfi székhellyel. Ügyvédi irodánk „A”-t és „B”-t mint alpereseket képviselte.

Az érdekes ebben az ügyben a felperes működése volt. A befektető egy olyan részvénytársaságon keresztül fektetett be, amelynek székhelye Trinidad és Tobagóban volt. „X”, egy természetes személy egyedüli tulajdonosa volt a befektető részvénytársaságnak. Mivel „X” mindig csak annyi pénzt fektetett a részvénytársaságba, amennyi a pervitelhez éppen szükséges volt, „A” és „B” attól tartottak, hogy a

⁹ A neveket, valamint a felek székhelyeit titokvédelmi okok végett megváltoztattuk.

részvénytársaság pénz nélkül marad, mikorra ők megnyerik a pert. Más szavakkal a következő szituáció állt fenn: Ha „X” a pert megnyeri, akkor megtéríttetheti „A” és „B”-vel az ügyvédi költségeit. Viszont ha „X” a pert elveszti, akkor a részvénytársaság pénz nélkül marad. Mivel „X” a választottbírói határozatban nem szerepel mint fél, ellene a döntést nem lehet végrehajtatni. Tehát „X” teljes mértékben megkapja a neki megítélt tőkét és perköltségeket, ha megnyeri a pert, viszont az ügy elvesztése esetén nem viseli a perköltség kockázatát és nem kötelezhető a perköltség megfizetésére. „A” és „B” ezért perköltség-biztosítékot kért.

Az ügyben eljáró választottbíró nem rendelte el az ügyvédi költségek letétbe helyezését. Úgy ítélte meg, hogy a befektető részvénytársaság anyagi helyzete a választottbírói megállapodás és a perköltség-biztosítékra vonatkozó kérelem időpontja között nem romlott drasztikusan. „A” és „B” önmagukat okolhatják a kialakult helyzetükért: viselniük kell a kockázatot azért, mert olyan féllel szerződtek és kötöttek ki választottbírói eljárást, amelynek már akkor is bizonytalan volt a fizetőképessége. Hozzáteesszük, hogy Svájcban egy állami polgárjogi eljárásban van lehetőség az alperes ügyvédi költségeinek letétbe helyezésére, mivel a svájci állami bíróságok előtt lehet biztosítékot kérni, ha a felperes székhelye külföldön van. A kulcskérdés tehát az, hogy megengedhető-e, hogy a perfinanszírozó teljes mértékben nyerjen egy perben, de a pervesztességgel járó anyagi kockázatot nem kelljen viselnie az alperes irányában? Ezt a szituációt a perfinanszírozással kiemelten foglalkozó St. Lucia választottbírói döntésben (az eset leírását lásd később) mint „*hit and run*” (cserbenhagyás) írták körül.¹⁰ Ez a kifejezés a St. Lucia-döntés óta, mondhatjuk, fogalomná vált.

3. Jogi kérdések a perfinanszírozással kapcsolatban (svájci szabályok)

A legalapvetőbb kérdés a perfinanszírozással kapcsolatban egy választottbírói eljárás folyamán az, hogy annak a félnek, aki a perfinanszírozási szerződést megkötötte, a perfinanszírozás tényét a választottbírói eljárás előtt fel kell-e tárnia. A feltárás kérdése alapvető. Ha a választottbírói eljárás nem tud a perfinanszírozás létéről, eleve fel sem merülhetnek számára a következő problémák. E téren számos kérdés merülhet fel. Ilyen például az ellenérdekű fél ügyvédi költségeinek letétbe helyezése: önmagában a perfinanszírozás ténye indokoltta teszi-e az ellenérdekű fél ügyvédi költségei

¹⁰ RSM Production Corporation v. Saint Lucia, Decision on Saint Lucia’s request for Security for Costs of August 13, 2014 („St. Lucia-eset”), ICSID Case No. ARB/12/10, 33. sz.

letétbe helyezésének elrendelését? (Ahogy fentebb olvashattuk, a perfinanszírozó nem peres fél, és így vele szemben az ítélet nem végrehajtható.) Szintén kérdéses a bírói függetlenség és pártatlanság értelmezése: függetlennek számít-e az a választottbíró, aki több olyan egymást követő eljárásban is részt vesz, ahol a perfinanszírozó személye is ugyanaz? Felmerül-e az elfogultság kérdése, hiszen a perfinanszírozó a perfinanszírozási szerződésben elvileg előírhatja a szerződő félnek, hogy melyik bírót válassza? Mit tegyen az a választottbíró, aki az eljárás végén tudja meg, hogy a háttérben egy olyan perfinanszírozó állt, aki már több olyan ügyben is finanszírozta a költségeket, ahol ő választottbíróként szerepelt? Emellett felmerül a perfinanszírozó perbeli szerepének definiálása is: mi a feltárás jogkövetkezménye? Kérheti-e az ellenérdekű fél a választottbíróstól, hogy a perfinanszírozót mint harmadik felet bevonja az eljárásba (úgynevezett „joinder request”)?

Az alábbiakban vázoljuk az ezekkel a kérdésekkel kapcsolatos szabályozást és joggyakorlatot először a svájci, majd a nemzetközi jogi szinten.

3.1. A perfinanszírozás szabályozása Svájcban – a 2004-es döntés

Svájcban a törvények nem rendelkeznek kifejezetten a perfinanszírozásról, az üzletszerű perfinanszírozással kapcsolatban viszont a joggyakorlat kialakulóban van.

A Svájci Legfelsőbb Bíróság („bírószék”) a mai napig két döntést hozott a perfinanszírozásról, 2004-ben és 2015-ben.¹¹ Ezek a döntések a perfinanszírozás mechanizmusát alapvetően megengedettnek tekintik, és kimondják, hogy e tevékenységre a hatályos jogszabályok megfelelően biztosítanak szabályozást.

A 2004-es bírósági döntés¹² a következő tényálláson alapult: Zürich Kanton Tanácsa hozott egy új kantonszintű törvényt, amely tiltotta az üzletszerű perfinanszírozást, valamint minden azzal kapcsolatos közvetítési tevékenységet, amellyel szemben alkotmányjogi panasszal éltek. Előjáróban meg kell jegyezni, hogy Svájcban az ügyvédi sikerdíjat („*pactum de quota litis*”) törvény tiltja.¹³ Ügyvéd nem folytathat tevékenységet kizárólagosan sikerdíj alapon. Szükséges, hogy kapjon egy alapidíjat,

¹¹ A Svájci Legfelsőbb Bíróság 2004. december 10-i döntése, BGE 131 I 223 („BGE 131 I 223”); valamint a 2015. január 22-i döntése, BGer. 2C_814/2014 („BGer. 2C_814/2014”).

¹² BGE 131 I 223.

¹³ „Bundesgesetz über die Freizügigkeit der Anwältinnen und Anwälte (BGFA)”, SR. 935.61, törvény az ügyvédek szabad tevékenységéről, 12. Cikk, (e) bekezdése.

amelyhez egy arányos összeget sikerdíjként elfogadhat („*pactum de palmaris*”).¹⁴ Ez a tilalom tehát már a bíróság 2004-es döntése előtt is azt jelentette, hogy – Magyarországgal ellentétben – Svájcban az ügyvéd eleve nem végezhet perfinanszírozói tevékenységet. Zürich Kanton Tanácsa az alábbi két érveléssel indokolta az üzletszerű perfinanszírozás tiltását. Első érve az volt, hogy a perfinanszírozó hátrányosan befolyásolhatja az ügyvédi függetlenséget, ha az eljárásra az ügyvéden keresztül próbál meg befolyással élni. Ezáltal sérül az ügyvéd alapvető függetlenségi kötelezettsége. Második érve az érdekek általános összeférhetetlensége volt. A bíróság mindkét érvet elvetette, a következő okokból. Az első érveléssel kapcsolatban a bíróság kijelentette, hogy szerinte a perfinanszírozó pervezetésre gyakorolt befolyása alapvetően nem sérti az ügyvéd függetlenségi kötelezettségét. A bíróság egyrészt megállapította, hogy a perfinanszírozási szerződés az ügyfél és a harmadik fél között jön létre, és így az ügyvéd függetlenségi kötelezettségét nem érinti. Szintén nem érinti az ügyvédi díjat, tehát itt nem ügyvédi sikerdíjról van szó. Másrészt a bíróság kifejtette, hogy a perfinanszírozó az ügyfél szerződő partnereként lép fel, és ezért a perfinanszírozó ügyre gyakorolt befolyása soha nem lehet nagyobb annál, mint amit az ügyfél megenged. Az ügyfél saját maga dönti el, hogy egy perfinanszírozó milyen befolyással lehet az eljárásra. Megállapodhatnak például arról, hogy a perfinanszírozó jóváhagyási jogkört kapjon egy esetleges egyezségi eljárásban, például függővé tegye beleegyezésétől a megegyezést, vagy akár egyezségi eljárásra kényszeríthesse a klienst és annak ügyvédjét. Ha ez a befolyás összeegyeztethetetlen lenne az ügyvéd függetlenségével, akkor nemcsak a perfinanszírozást kellene betiltani, hanem az ügyvédi felelősségbiztosítást és a jogvédelmi biztosítást is. Zürich Kanton Tanácsa második érveként a perfinanszírozás tiltásával kapcsolatban azt hozta fel, hogy az ügyfélnek, az ügyvédjének és a perfinanszírozónak különböző érdekei vannak, melyek egymással ütközhetnek. A zürichi kanton azzal érvelt, hogy míg a perfinanszírozónak kizárólag anyagi érdekei vannak, az ügyfeleknek esetleg más szempontok is fontosak, mint például az autonóm egyezségkötés lehetősége a jövőbeli üzleti kapcsolat érdekében.

Az érdekek általános összeférhetetlenségének érvét a bíróság szintén elvetette.¹⁵ Indoklásában először is felvetette, hogy az érdekek a perfinanszírozás esetén alapvetően megegyeznek a tekintetben, hogy mindenki nyerni szeretne a perben. Ha egy felperes az autonóm egyezségkötés lehetőségét fenn kívánja tartani, akkor előre meg kell gondolnia, hogy akar-e szerződést kötni egy perfinanszírozóval, aki a szerző-

¹⁴ A Svájci Legfelsőbb Bíróság 2009. február 9-i döntése, BGE 135 III 259, 2.3. sz.

¹⁵ BGE 131 I 223, 4.6. sz.

désben fenntarthatja magának az egyezségi megállapodások jóváhagyásának jogát.¹⁶ A bíróság másodsorban megállapította, hogy az ügyvédnek bárki mással szemben is függetlennek kell lennie, tehát a függetlenségi kötelezettség megszegésének veszélye önmagában még nem elegendő a perfinanszírozás betiltására. Sőt, kifejezetten a kliens javára válik, ha az ügyvéd mellett egy független harmadik személy is megerősíti az ügyvéd nyerési esélyekkel kapcsolatos véleményét.

A bíróság nem látott problémát az ügyvédi titoktartás esetében sem. Az ügyfél dolga, hogy kivel milyen titkokat közöl. Ha az ügyfél perfinanszírozóhoz fordul, az ügyvédet a titoktartás alól feloldhatja. A bíróság leszögezte továbbá, hogy az ügyvéd egyébként sem lehet alkalmazottja a perfinanszírozónak, illetve nem lehetnek anyagi érdekeltségei egy perfinanszírozó vállalkozásban, például nem lehet részvénytulajdonos. Ezáltal a különböző érdekek összeférhetősége biztosított. A bíróság döntése fontos előírást tartalmaz az ügyvédek szabályszerű tanácsadási tevékenységére vonatkozóan is. Amikor az ügyvéd az ügyfelének ajánlja a perfinanszírozást, akkor felelősségre vonható, ha kizárólag az előnyöket mutatja be. Ugyanígy felelősségre vonható, ha csak egy perfinanszírozót említ meg, és nem jelzi, hogy van más, esetleg olcsóbb perfinanszírozó is.

A bíróság mindezek után összegezve leszögezte, hogy a perfinanszírozás lehetősége egy a gazdasági szabadság által védett jog és alapvetően megengedett.¹⁷ Zárógondolatként kifejtette, hogy az adott törvényi keretek megfelelőek a perfinanszírozás szabályozására. Itt többek között az ügyvédi tevékenységre vonatkozó törvényre, az általános szerződési jogra, valamint versenyjogi és büntetőjogi előírásokra utalt. A bíróság szerint tehát a perfinanszírozás alapvetően megengedett, még akkor is, ha nem kizárható, hogy egyes esetekben problémák léphetnek fel. A perfinanszírozás tiltására nincs szükség, így a zürichi kanton által elrendelt tiltó rendelkezést hatályon kívül helyezte.

3.2. A Svájci Legfelsőbb Bíróság 2015-ös döntése¹⁸

A bíróság 2015-ös döntése az eddigi joggyakorlatot megerősítette és még egy lépéssel továbbment. Egy labdarúgó munkaügyi perében a labdarúgó ügyvédje a

¹⁶ Itt megjegyeznénk, hogy a bíróság nem döntötte el azt az alapvető kérdést, hogy egyezkedés esetén van-e a felperesnek joga a perfinanszírozási szerződéstől visszalépni vagy sem. Szintén válasszatlanul hagyta a kérdést, hogy szükség lenne-e egy ilyen visszalépési jognak a szabályozására.

¹⁷ BGE 131 I 233, 4.1. és 4.8. sz.

¹⁸ BGer. 2C_814/2014.

jogi képviselőt ingyenességét (azaz állami finanszírozását) kérte kliensének, amit a bíróság el is rendelt. Majd a per elhúzódása miatt a labdarúgó egy perfinanszírozási szerződést kötött az ügyvéd által vezetett perfinanszírozó vállalkozással, melytől magánhitelt is kapott. Ezt az ügyvéd nem tárta fel azonnal a perben, hanem csak egy évvel később. Ezért fegyelmi eljárást kezdeményeztek az ügyvéddel szemben az ügyvédek felügyeleti szervénél, amely elmarasztalta az ügyvédet. Emiatt az ügyvéd panaszt emelt a bíróság előtt. A bíróság döntésében előjáróban leszögezte, hogy a perfinanszírozás alapvetően megengedett tevékenység. Ezen felül kifejezetten rögzítette, hogy az ügyvédek feladata, hogy ügyfelüket az adott helyzetben tájékoztassák a perfinanszírozás lehetőségéről, valamint a perfinanszírozási szerződés megkötésénél tanácsadási és képviselői szolgáltatást nyújtsanak.¹⁹

A bíróság két kérdéssel foglalkozott: először is azt vizsgálta, hogy a perfinanszírozás esetén van-e érdekütközés; másrészt hogy a perfinanszírozási szerződést fel kell-e tární.

A bíróság először is azt fejtette ki, hogy az ügyvéd az adott esetben mind kliensének, mind a perfinanszírozónak az érdekeit képviselte, miközben az ügyvéd saját anyagi érdekei is összekeveredtek az előbb említett érdekekkel. Ezáltal minden szempontból megszegte ügyvédi függetlenségi kötelezettségét.²⁰ Másodsorban a bíróság azt fejtette ki, hogy az ügyvédnek azonnal tájékoztatnia kellett volna a bíróságot arról, hogy a felperes anyagi helyzete az eljárás folyamán jelentősen megváltozott a perfinanszírozás által.²¹ Az ügyvéd kötelezettsége nem az volt, hogy a perfinanszírozásról tájékoztassa a bíróságot, hanem kifejezetten a felperes anyagi helyzetében bekövetkezett változásról kellett volna a bíróságot azonnal értesíteni. Az ügyvéd ennek elmulasztásával tájékoztatási kötelezettségének sem tett eleget.

4. A perfinanszírozás nemzetközi szabályozása

Nemzetközi szinten is a perfinanszírozás szabályozásának a hiányát tapasztalhatjuk. Jogosan tesszük fel a kérdést, szükség van-e egyáltalán a perfinanszírozás szabályozására nemzetközi választottbíráskodás területén? A Londoni Queen Mary Egyetem és a White & Case nemzetközi ügyvédi iroda által vezetett 2015-ös, „*International Arbitration Survey*” című felmérés keretében azt a kérdést tették fel a

¹⁹ BGer 2C_814/2014, 4.3.1. sz.

²⁰ BGer 2C_814/2014, 4.3.2–4.3.3. sz.

²¹ BGer 2C_814/2014, 5.2. sz.

megkérdezetteknek, hogy szükségesnek látják-e a perfinanszírozás szabályozását a nemzetközi választottbíráskodásban.²² A megkérdezettek a következőképpen választottak: 39% már találkozott a gyakorlatban perfinanszírozással (olyan megosztásban, hogy 12% maga is alkalmazta és pozitív tapasztalatokat szerzett, 27% pedig közvetlen tapasztalatot nem szerzett, de tudomása volt arról, hogy más élt a perfinanszírozás eszközével).²³ A megkérdezettek többsége szeretné, ha az üzleti alapon működő perfinanszírozás szabályozva lenne, például az IBA Guidelineson keresztül.²⁴ A szabályozási igény viszont csak a feltáráshoz vonatkozik, tehát hogy van-e, és ha van, ki a perfinanszírozó.

Tehát elmondhatjuk, hogy van igény arra, hogy a nemzetközi választottbíráskodás területén a perfinanszírozást legalább nagy vonalakban szabályozzák.

4.1. A 2014-es IBA irányelvek

A Nemzetközi Ügyvédi Kamarai Egyesület (International Bar Association) 2014-es irányelvei az érdekkonfliktusok vonatkozásában,²⁵ az első rész 6.b cikkében, közvetett módon foglalkoznak a perfinanszírozással. A 6.b cikkhez a következő magyarázat található:

„Third-party funders and insurers in relation to the dispute may have a direct economic interest in the award, and as such may be considered to be the *equivalent of the party*” (kiemelés a szerzőtől).

E magyarázat szerint tehát a perfinanszírozó félnek tekinthető a választottbíróági eljárásban. Itt röviden megállapítanánk, hogy az irányelv nem egy átfogó szabályozást javasol. Például arról nem szól, hogy egyáltalán fel kell-e tártani a perfinanszírozás tényét a választottbíróági eljárásban. Létezik tehát nemzetközi szinten egy ajánlás, amelyre legalább részben lehet támaszkodni. A gyakorlatban még nem vált ismertté ez a magyarázat, és úgy gondoljuk, hogy a jövőben az idézett mondatnak még nagy jelentősége lehet. A javasolt megoldásnak mindenesetre jelentős hatása lehet a perfinanszírozás területén működő vállalkozásokra, hiszen akaratukon kívül az adott perben félként kezelnék őket. Bizonytalan lenne a jogi helyzet, ha például olyan szerződést kötnének a felperessel, amelyben nem szerepel, hogy a perfinan-

²² Queen Mary University of London – White & Case [2015].

²³ Uo. 45–46. o.

²⁴ Uo. 47–48. o.

²⁵ BA Guidelines on Conflict of Interest [2014].

szírozó viseli az alperes ügyvédi költségeit az ügy elvesztése esetén. Ilyen helyzetben a perfinanszírozó eredetileg arányos üzleti döntése, hogy befektet-e egyáltalán a perbe, utólag aránytalanná válna. A felvázolt bizonytalanság a perfinanszírozásnak mint üzletágnak kifejezetten árt.²⁶ Pedig a perfinanszírozás sok olyan felperest hozzásegíthetne érdekei jogi úton történő érvényesítéséhez, aki nem rendelkezik elegendő anyagi eszközzel egy per megindításához, viszont jó esély mutatkozik a per megnyerésére. Ez különösképpen kisebb vagy közepes méretű vállalkozásokra vonatkozik. Sokan azért tartják kívánatosnak a perfinanszírozás szabályozását, hogy a létező bizonytalanságokat törvény által kiiktassák, ezáltal több perfinanszírozó vállalkozás jöjjön létre, és így több kis és közepes vállalkozó tudja érdekeit érvényesíteni.

4.2. A St. Lucia-eset

Ezt követően forduljunk a nemzetközi választottbírószági gyakorlat felé (habár igaz, hogy a választottbírószági határozatok ritkán kerülnek közzétételre). A St. Lucia néven ismert határozatban egy háromtagú választottbírószági eljáró tanács – *Prof. Siegfried H. Elsing, Dr. Gavan Griffith QC és Edward W. Nottingham bíró* – foglalkozott a perfinanszírozás kérdésével egy ICSID Egyezmény szerinti vitarendezési eljárásban.²⁷ A fenti esetben a felperes (RSM Production Corporation, „RSM”) pert indított az alperesi állam ellen (St. Lucia, egy a Kis-Antillákon fekvő szigetállam, „St. Lucia”) egy olajkitermelési terület határvonalaival kapcsolatban.²⁸ St. Lucia attól tartott, hogy RSM a perköltségeit nem térítené meg, ha RSM a pert elveszítené, mivel nem maga finanszírozta a pert, hanem egy perfinanszírozó, amit az eljárás alatt RSM be is ismert. Ezért St. Lucia kérelmezte a bíróságtól ügyvédi költségei letétbe helyezésének elrendelését. A St. Lucia-esetben született meg a legelső olyan ICSID-határozat, amelyben a választottbírószág perfinanszírozás esetén ideiglenes intézkedésként elrendelte az alperes perköltségeinek letétbe helyezését. A választottbírószág döntését az ICSID Egyezmény 47. cikkére alapozta. Megítélése szerint az ideiglenes intézkedés három feltétele az adott esetben (eddig más esetekkel ellentétben) fennállt. Döntése szerint az alperesnek joga volt arra, hogy a felperessel a kereset elutasítása esetén megtéríttesse perköltségeit. Egy ilyen jövőbeli, hipotetikus

²⁶ Svájcban egyelőre csak három perfinanszírozó vállalat létezik. Többen még nem mertek belevágni az üzletágba, feltehetően a létező jogi bizonytalanságok miatt.

²⁷ St. Lucia-eset, 11. lábjegyzet.

²⁸ St. Lucia-eset, 11. lábjegyzet, 1–2. és 17–18. sz.

jog elegendő volt az ideiglenes intézkedés megalapozására.²⁹ Az adott körülmények indokolták az ideiglenes intézkedés szükségességét, hogy az alperest megóvja a későbbi, helyrehozhatatlan kártól. Az alperes bebizonyította, hogy RSM korábbi eljárásokban nem teljesítette fizetési kötelezettségeit és ezáltal több választottbíróági határozatnak nem tett eleget. Azt is bebizonyította az alperes, hogy RSM-nek nem volt megfelelő anyagi háttere a pervitelhez, és bizonytalan volt az is, hogy a per elutasítása esetén az ismeretlen perfinanszírozó valóban megtérítené-e az alperes perköltségeit.³⁰ Fennállt az ideiglenes intézkedés harmadik feltétele is. Az intézkedés nem volt kihatással az ügy későbbi érdemi megítélésére.

Gavan Griffith QC választottbírónak a határozattól eltérő véleménye szintén közzétételre került. Szerinte kevésbé lényeges az RSM jelen eljárást megelőző viselkedése, annál fontosabb az a tény, hogy létezik egy perfinanszírozó, aki a per elutasítása esetén nem feltétlenül vállalja az alperes költségeinek megtérítését. *Edward Nottingham* választottbíró szintén közzétette a fenti határozattól eltérő véleményét. Szerinte az ICSID Egyezmény 47. cikke egyáltalán nem hatalmazza fel a választottbírósgot arra, hogy a perköltség letétbe helyezéséről intézkedjen.

5. A perfinanszírozási szerződés áttekintése

A perfinanszírozási szerződés tárgyalása közben több olyan kérdés merül fel, amelyekre a jogi képviselőnek érdemes felkészülnie, melyek közül a legfontosabbakat röviden áttekintjük, és reméljük, hogy segítséget nyújtunk ügyvédi tevékenységükhöz.

Legfontosabb kérdés a perfinanszírozás feltételeinek megállapítása: a perfinanszírozási szerződés tárgyalásánál a perben megítélt összeg felosztása, nevezetesen, hogy hány százalékban részesedjen a perfinanszírozó a megítélt összegből, valamint hány százaléktól tekintendő a megállapodás érvénytelennek. Szintén érdemes megállapodni arról, hogy a per elutasítása esetén a perfinanszírozó viselie az alperes perköltségeit.

Szintén lényeges a perfinanszírozó befolyása az ügyvédre, valamint az ügyvéd és ügyfél közötti kapcsolatra. Megállapodás tárgya, hogy a perfinanszírozó előírhatja-e a szerződő félnek, hogy melyik ügyvédet bízza meg az adott eljárásban, vagy melyik választottbíróat nevezze meg. Itt felmerül a kérdés, hogy kötelezheti-e a per-

²⁹ St. Luca-eset, 11. lábjegyzet, 63–74. sz.

³⁰ St. Luca-eset, 11. lábjegyzet, 75–87. sz.

finanszírozó a felet arra, hogy állandó jogi képviselője helyett egy az adott szakterületet jól ismerő ügyvédet bízson meg az ügyben.

A fentiek mellett felmerülhetnek problémák egyezségi szándék esetén. A perfinanszírozó számára különösen fontos, hogy a perfinanszírozási szerződés tartalmazza a perfinanszírozó előzetes jóváhagyási jogát arra vonatkozóan, ha a peres felek az eljárás folyamán egyezségeket kívánnak kötni. Minden valószínűséggel kiköti a perfinanszírozó, hogy egyezségkötés kizárólag az ő beleegyezésével lehetséges. Ilyen esetben a perfinanszírozó nyilvánvalóan nagyobb hányadot kér a megállapított összegből. Ilyenkor a határidők különösen fontosak, hiszen a tárgyalás előtti időszakban a perfinanszírozó általában kisebb összeggel is megelégszik egyezségkötés esetén, mint a tárgyalás után. Ezt a különbséget a tárgyalás jelentős anyagi költségei indokolják.

Lényeges még a perfinanszírozási szerződésből fakadó viták kezelése. A felperes különösen nehéz helyzetbe kerül, ha perfinanszírozóhoz fordult, és az eljárás közben vita támad közte és a perfinanszírozó között. A felperesnek egy ilyen vitára valószínűleg már végképp nincsenek meg az anyagi eszközei, és titoktartási problémák is felmerülhetnek. Mindezekre a lehetséges problémákra érdemes gondolni már a szerződéskötés időpontjában.

6. Konklúzió

Összegezve, az alábbi következtetéseket lehet levonni a perfinanszírozás mai helyzetével kapcsolatban. Svájcban jogilag tisztázott, hogy a perfinanszírozás megengedett tevékenység. A perfinanszírozás esetén a feleknek különösen oda kell figyelniük arra, hogy a különböző érdekek egymással ne ütközzenek, az ügyvédeknek pedig arra, hogy megfelelő módon tájékoztassák ügyfelüket a perfinanszírozás lehetőségéről. Svájcban egyelőre nem kötelező a perfinanszírozás tényét feltárni. Nem eldöntött az a kérdés, hogy kell-e szabályozni a feltárási kötelezettséget, és milyen szinten, mit foglaljon magában a feltárás (csak a perfinanszírozó nevét vagy a szerződés feltételeit is), valamint hogy mi legyen a perfinanszírozás jogkövetkezménye (tekintheti-e a választottbíróóság a perfinanszírozót félként). A jelenlegi helyzet Svájcban tehát az, hogy nincs egységes szabályozás és nincs feltárási kötelezettség. Önmagában az a tény, hogy egy eljárásban egy perfinanszírozó vesz részt, nem alapozza meg az alperes ideiglenes intézkedés iránti kérelmét az ügyvédi költségeinek letétbe helyezése tekintetében.

Nemzetközi szinten sincs szabályozás a perfinanszírozás terén. Egyedül az IBA irányelvek szólnak röviden arról, hogyan kezeljünk egy perfinanszírozót egy adott eljárásban (javaslat: mint felet). A St. Lucia-eset alapján az alperesnek esélye van arra, hogy perfinanszírozás esetében perköltségeit letétbe helyeztethesse. Ennek feltétele viszont, hogy az adott körülmények indokolják ennek az ideiglenes intézkedésnek a szükségességét. Kérdés, hogy a perfinanszírozás önmagában elegendő indok, vagy további más feltételek is szükségesek. Reméljük, a jelen cikk elősegíti a perfinanszírozásról folytatott eszmecserét Magyarországon.

Irodalomjegyzék

- Cremades, Anne-Carole – Alexandre, Mazuranic* [2013]: Costs in arbitration. In: *International Arbitration in Switzerland, A Handbook for Practitioners* (Second edition, eds. *Elliott Geisinger, Nathalie Voser*) Kluwer Law International.
- Funding in Focus Content Series, Report One [2015]: (Szerk. Legal Week Intelligence/Vannin Capital). 2015. május.
- IBA Guidelines on Conflict of Interest [2014]: A Nemzetközi Ügyvédi Kamarai Egyesület (International Bar Association) 2014-es irányelvei az érdekkonfliktusok vonatkozásában
- Jones, Tom* [2016]: English Court Approves Recovery Of Third Party Funding Costs. *Global Arbitration Review*, 2016. szeptember 20.
- The Association of Litigation Funders of England and Wales [2011]: Code for Conduct for Litigation Funders, 2011. november.
- Thomson, Douglas* [2016]: Singapore Parliament To Consider Third-Party Funding Bill. *Global Arbitration Review*, 2016. november 10.
- Queen Mary University of London – White & Case [2015]: 2015 International Arbitration Survey: Improvements and Innovations in International Arbitration.